

Agendapunt:

Meppel.

Aan de Gemeenteraad.

Vertrouwelijkheid:
Openbaar

Raadsvoorstel nr.
1767509

Onderwerp:

Perspectiefnota 2024-2027

Voorgesteld besluit:

De perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen en daarmee in te stemmen met:

- De inhoudelijke keuzes en deze te gebruiken als basis voor de op te stellen begrotingen;
- Het investeringsprogramma voor de komende vier jaar;
- Het structureel werken aan verbetering van de financiële positie op langere termijn en rapportage daarover via de p&c-cyclus.

Inleiding:

Met deze perspectiefnota zetten wij de lijn voort van ons collegeprogramma en de begroting 2023, namelijk Meppel groeiend sterker maken. Door te werken aan het verhogen van de kwaliteit van onze voorzieningen (breed opgevat) dragen we bij aan de brede welvaart van onze inwoners en de regio om ons heen. Het is onze ambitie om tastbare resultaten te boeken voor de mensen en de gemeente. Uitdaging is de ambities waar te maken tegen de achtergrond van beperkte middelen. Ook daar hebben we een ambitie. Dus zoeken we naar de balans tussen kwalitatieve groei en financiële verbetering. Dat betekent dat we keuzes moeten maken, robuuste keuzes. Keuzes die gericht zijn op de toekomst en die Meppel duurzaam aantrekkelijker maken.

Maar het gaat niet alleen om kiezen. We willen sterk de nadruk leggen op realisatie van die keuzes, op uitvoering. Ons collegeprogramma heet niet voor niets 'Werk in uitvoering'. Bij elkaar leidt dit tot de volgende drie acties op hoofdlijnen:

1. Een start maken met kwalitatieve verbetering van voorzieningen. We kunnen niet alles tegelijk. Onze polsstok is nu eenmaal niet oneindig lang. Zowel de financiën als de capaciteit is begrensd. Maar we gaan wel beginnen met de meest urgente zaken. Daarnaast zorgen we voor een beter financieel fundament, zodat volgende kwaliteitsimpulsen in een volgende periode gegeven kunnen worden. Zie ook punt 3.
2. We doen investeringen op verantwoorde wijze en dus binnen de grenzen van het financieel actieplan. We pakken kansen die zich voordoen en pakken aan wat nodig is. Door verder vooruit te kijken, bieden we rust en zekerheid op langere termijn.
3. Onze middelen moeten structureel op een hoger plan gebracht worden en daaraan gaan we gericht werken. Door werk met werk te maken, door slim samen te werken en door structureel extra middelen aan onze reserves toe te voegen.

Beoogd (maatschappelijk) effect

Groeiend de kwaliteit van voorzieningen in Meppel op peil houden en verhogen. Dit doen op een duurzame en verbindende wijze, waarbij verantwoord wordt omgegaan met de middelen.

Argumenten

1.1. *Inhoudelijke keuzes passen bij de beoogde maatschappelijke effecten, het collegeprogramma en de financiële kaders*

We zetten in op vijf prioritaire thema's:

- A. Verstedelijking (of stadsontwikkeling).
- B. Verduurzaming.
- C. Verbinding en participatie.
- D. Maatschappelijke voorzieningen.
- E. Middelen en bedrijfsvoering.

Deze thema's hangen als volgt samen. Om ons voorzieningenniveau op peil te houden en kwalitatief te verbeteren, is groei nodig. Verstedelijking of stadsontwikkeling dus. Dat doen we op een duurzame en verbindende wijze. Duurzaam als uitdrukking dat het ook voor onze kinderen goed is. Verbindend omdat we deze opgaven met z'n allen moeten aangaan en daarbij niemand valt uit te sluiten. En dat alles op een verantwoorde manier, met voldoende middelen die we zo effectief mogelijk inzetten. Ook dit met het oog op de toekomst. Dat deze vijf thema's prioriteit hebben, laten we zien door binnen elk thema enkele concrete onderwerpen te benoemen, die we de komende periode met voorrang en urgentie willen aanpakken. Dit zijn, met een bondige argumentatie:

1. Noordpoort.
We willen bijdragen aan het oplossen van de woningnood en versnellen de woningbouw in Nieuwveense Landen en Noordpoort. Om dit goed te doen en Noordpoort optimaal te ontwikkelen als schakel tussen Nieuwveense Landen en het centrum, is de infrastructuur een essentieel element. Voor de noordelijke stadsentree en de woningbouw hebben we forse bijdragen van het Rijk ontvangen. Als eigen financiering is ruim € 11 miljoen nodig. Voorwaarde is uiteraard een kwalitatief goede invulling van het gebied.
2. Stationsgebied.
Aangezien we veel inzet nodig hebben voor de woningbouw in Noordpoort en Nieuwveense Landen, gaan we niet actief aan de slag met het stationsgebied. Wel willen we de nodige voorbereidingen treffen in de vorm van een ontwikkelstrategie. Dat heeft twee doelen: a. klaar te zijn als zich een kans voordoet om dit gebied te ontwikkelen; b. mee te doen in Regio Zwolle, waar op de regionale agenda het onderwerp 'karakteristieke stationsomgevingen' prijkt.
3. Port of Zwolle.
De haven biedt kansen. Als aanjager van de economische dynamiek, maar ook als locatie waar de grote transities rond bijvoorbeeld bouw, energie en landbouw de ruimte krijgen. Duurzame ontwikkeling staat voorop. Dit vraagt om een havenbedrijf met een grotere slagkracht en bijbehorende zelfstandigheid.

4. Omgevingsvisie en -wet.
Door middel van de Omgevingsvisie realiseren we een samenhangend beeld van onze gemeente op de langere termijn. Dat biedt tal van mogelijkheden: a. als verbindend element vormen voor de richting waar we als samenleving en gemeente naar toe werken; b. als richtsnoer zijn voor het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten; c. door verbindingen te leggen tussen het ruimtelijke, economische en sociale domein. De Omgevingswet wordt per 1 januari 2024 van kracht en betekent een grote transitie in het fysieke domein.
5. Programma Duurzaam.
De afgelopen periode zijn veel voorbereidingen getroffen en is de organisatie op poten gezet. Het is nu tijd voor de uitvoering. Dat doen we integraal, de diverse onderdelen in samenhang: warmtetransitie, biodiversiteit, circulariteit, etc.
6. Schouwburg Ogterop.
Onze schouwburg, met de prachtige theaterzaal, is het centrum voor cultuur in Meppel. Al vele jaren wordt groot onderhoud uitgesteld, omdat sprake is van een aankomende grondige verbouwing. De tijd is nu gekomen om de knoop door te hakken en de vernieuwbouw te realiseren. Het zegt iets over het culturele klimaat in een stad als er een schouwburg is. Onderzoek wijst uit dat dit, samen met de aanwezigheid van creatieve industrie, bijdraagt aan de groei van een gemeente. Om die reden benutten we de noodzakelijke vernieuwbouw voor het verbreden we de maatschappelijke functie. Ogterop wordt veel meer het culturele en maatschappelijke brandpunt van Meppel. Culturele uitwisseling en innovatie staan voorop, door een sterkere verbinding met amateurkunst, met verschillende groepen in de samenleving en door kansen te bieden aan jong talent.
7. Sociale voorzieningen. Wij vinden het wezenlijk en getuigen van een sociaal hart dat we als gemeente er zijn voor wie het hard nodig heeft. We willen de sociale gemeente blijven, die Meppel steeds geweest is. Daarom hebben we veel aandacht voor armoede en schulden. Ook jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning blijven we op peil houden. Wel zetten we in op het verminderen van de tekorten in de jeugdzorg, waarbij hulp beschikbaar blijft voor hen die het nodig hebben. We zoeken het in beter contractmanagement, organiseren van de juiste zorg bij de vraag (passende zorg) en preventie.

1.2. Het financiële meerjarenperspectief is op evenwichtige wijze op verantwoord niveau gebracht

Om de exploitatie in de eerste jaren sluitend te krijgen, hebben we aanvullende maatregelen moeten nemen. Ons voorstel is om de volgende maatregelen te nemen:

- a. Aanpassingen in de lopende begroting;
- b. Een taakstellende besparing op de formatie/bedrijfsvoering;

Nadat bovenstaande maatregelen zijn doorgevoerd en nieuwe voorstellen zijn geschrapt die niet absoluut noodzakelijk zijn, zien wij nog slechts één laatste middel ('*last resort*') om de uitgaven en inkomsten met elkaar in overeenstemming te brengen:

c. Verhoging van de Onroerende Zaakbelasting (OZB). Door een eenmalige verhoging van de OZB wordt het evenwicht gevonden in de eerste twee jaarschijven.

Wij menen dat het totale pakket aan nieuwe uitgaven, besparingen op inhoud en op formatie en verhoging van inkomsten evenwichtig is.

De exploitatie toont in de jaren 2026 en 2027 een behoorlijk tekort. Hiermee geven wij, net als veel andere gemeenten, het signaal dat de gemeentefinanciën zwaar onder druk staan vanwege het zogenaamde 'ravijnjaar'. Het ravijnjaar ontstaat na 2025 omdat het kabinet voorziet in een andere bekostigingssystematiek voor gemeenten, gekoppeld aan verruiming van het lokale belastinggebied. Dit is nog allerm minst helder, maar het betekent dat de inkomsten van het Rijk voor de gemeenten onzeker én lager worden.

2.1. Het meerjarige investeringsplan biedt zekerheid en sluit aan bij de financiële kaders

Met het investeringsplan kijken we vier jaar vooruit. Dat doen we om rust en zekerheid te creëren rond onze investeringen. Tegelijk realiseren we ons dat grote investeringen niet altijd op tijd worden uitgevoerd. Alle voorbereidingen moeten op tijd klaar zijn, de procedures afgerond, betrokken partijen moeten genoeg capaciteit hebben om het werk uit te voeren, enzovoorts. Vertraging is zo opgelopen. Desondanks hebben we een ambitieus investeringsplan opgesteld. Daarin staat de eerste vier jaar een fors bedrag aan investeringen opgenomen, méér dan het financieel actieplan voorschrijft. Dat doen we bewust, omdat we verwachten dat enkele investeringen niet tijdig gerealiseerd worden. We weten echter niet welke dat gaan worden. En het is onverstandig nu al een keuze te maken welke investering naar achteren schuift. Als je dat doet, daalt ook de motivatie om ermee aan de slag te gaan en bestaat een reële kans dat je zelfs de minder ambitieuze planning niet haalt. Overigens zetten we de eerste jaarschijf wel vast.

Conclusie: de facto zullen we binnen de kaders van het financieel actieplan blijven.

De grote investeringen uitgelicht:

- Noordpoort en noordelijke stadsentree: zie de toelichting hierboven bij keuze 1.
- Schouwburg Ogterop: zie de toelichting bij keuze 6.
- Stadhuis en werf: Het stadhuis en werf van de gemeente Meppel voldoen om meerdere redenen niet meer aan de eisen van deze tijd. Herinrichting is noodzakelijk om dit op te lossen. Het stadhuis moet een gastvrije en warme ontvangst bieden aan klanten; privacy en veiligheid van klanten en medewerkers zijn essentieel. Het is van belang dat de werkplekomgeving aansluit bij de digitale en hybride werkwijze van deze tijd.
- Onderwijs. De school in Nieuwveense Landen is nog meer nodig, gezien het verhoogde woningbouwtempo. Voorgesteld wordt om de eerder bedachte twee fasen toch in één keer uit te voeren. Daardoor is sprake van een hoger investeringsbedrag. Tegenvaller is dat de kosten veel hoger uitvallen, door onder meer sterk gestegen prijzen. Totaal komt de extra investering op circa € 7,5 miljoen.
Ook de nieuwbouw van de Reestoeverschool kost meer dan geraamd. De sterk gestegen kosten zijn hiervoor de belangrijkste factor. Daarbij komen de synergievoordelen van een combinatie met de Mackayschool. Totale extra kosten bedragen circa € 4,3 miljoen.

Overig

Naast deze investeringen wordt het mogelijke themapark op Noord IV onderzocht. De uitkomsten zijn nog niet beschikbaar en daarom is geen financiële vertaling meegenomen. Andere dossiers die nog niet financieel vertaald zijn, omdat er nog onderzoeken lopen, zijn bijvoorbeeld de sportaccommodaties (o.a. Bad Hesselingen en capaciteitstekort gymzaal prinses Marijkestraat). Daarbij geldt dat niet alles tegelijk kan.

Door het instemmen met het investeringsplan is de weg vrij om met de genoemde onderwerpen aan de slag te gaan. Wel dienen voor de afzonderlijke onderwerpen kredieten te worden toegekend. Dit gebeurt in principe bij de programmabegroting.

Kanttelingen

1.1. De indeling van hoofdstuk 4 sluit niet aan bij de programma-indeling van de begroting

De indeling van hoofdstuk 4 is opgehangen aan de prioritaire thema's en niet aan de programma-indeling van de p&c-documenten. Dat geeft moeilijkheden bij de vertaling naar de begroting.

De indeling naar programma's is bij de perspectiefnota, waar het gaat om de hoofdlijnen, inhoudelijk niet altijd helpend. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de grotere dossiers, die van belang zijn voor de keuzes op langere termijn. Die zijn gerelateerd aan de prioritaire thema's, die ons collegeprogramma en daarmee de voorstellen in deze perspectiefnota kenmerken. Het beschrijven van ontwikkelingen in de diverse programma's zou slechts afleiden van deze hoofdzaken. Er is dus sprake van een inhoudelijke keuze voor deze indeling. Bij de begroting 2024 wordt de bekende programma-indeling gehanteerd. Een eventuele wijziging van deze indeling is op dat moment niet aan de orde en is bovendien een bevoegdheid van de Raad. De onderwerpen uit hoofdstuk 4 zijn gemakkelijk naar deze programma's toe te leiden.

Financiën

De perspectiefnota toont de gemeentelijke financiën in meerjarig perspectief. Met de vaststelling zijn de kaders voor de begroting 2024 geschetst en de doorkijk naar de volgende begrotingen.

Effecten overige programma's

De perspectiefnota heeft effecten op alle programma's en domeinen.

Communicatie

Over de perspectiefnota wordt actief gecommuniceerd.

Uitvoering

Na vaststelling van de perspectiefnota wordt de eerste jaarschijf ervan vertaald in de begroting 2024. De perspectiefnota is richtinggevend voor de begrotingen van de volgende jaren.

Effecten op pijlers duurzaamheid

Duurzaamheid is een prioritair thema in deze perspectiefnota. Er wordt daarom stevig ingezet op dit thema en zeker op de uitvoering van de voorgenomen activiteiten.

Bijlagen

1. Perspectiefnota 2024-2027 (digitaal via <https://meppel.begrotingsapp.nl>)
2. Raadsbesluit

Burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,

A.J. Kastelein

R.T.A. Korteland